ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **F. Ch.**, zastoupeného advokátkou Mgr. Magdou Havlovou, se sídlem Nové sady 27, Brno, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje**, odbor sociálních věcí, se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2004 čj. JMK 35699/2004 OSV-Kr, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 2. 5. 2005, č. j. 33 Cad 154/2004 – 34,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 5. 2005, č. j. 33 Cad 154/2004 – 34 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Odměna ustanovené zástupkyně žalobce advokátky Mgr. Magdy Havlové **se určuje** částkou 650 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Žalobce podal včas kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 2. 5. 2005 čj. 33 Cad 154/2004 - 34, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2004 čj. JMK 35699/2004 OSV-Kr a rozhodnuto o nákladech řízení.

Z odůvodnění napadeného rozsudku vyplývá, že shora uvedeným rozhodnutím žalovaného bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Městského úřadu Bučovice, odbor sociálního úřadu, ze dne 22. 9. 2004 čj. 728/2002, kterým byla žalobci stanovena povinnost vrátit přeplatek na dávce sociální péče ve výši 84 691 Kč podle ust. § 107 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, s odůvodněním, že žalobce ve smyslu § 106

tohoto zákona neohlásil písemně příslušnému orgánu sociálního zabezpečení do 8 dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku sociální péče a její výši, poskytovanou podle § 4 zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. Přeplatek na dávce vznikl jednáním žalobce, který dne 20. 3. 2000 uzavřel dohodu o podnájmu s A. K., která se žalobcem nesdílí společnou domácnost, ale žije v rodinném domku žalobce spolu se svými dvěma dětmi v podnájmu, přičemž úhrada za užívání bytu v rodinném domku byla dohodnuta částkou 1500 Kč měsíčně na základě dohody o podnájmu, kterou předložila A. K. Žalobce neoznámil do 8 dnů správnímu orgánu změnu počtu osob v jeho bytové jednotce a příjem z podnájmu. Na povinnost hlásit do 8 dnů veškeré změny ve skutečnostech rozhodných pro přiznání a výplatu dávky sociální péče a právních následků zatajení nebo uvedení nesprávných nebo neúplných údajů byl žalobce upozorněn v poučení, které podepsal při podání žádosti a poskytování opakované dávky sociální péče a následně při každém vydaném rozhodnutí o dávce sociální péče. Po zjištění těchto skutečností vydal správní orgán I. stupně shora uvedené rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek na dávce sociální péče, které bylo žalovaným potvrzeno a odvolání zamítnuto.

V žalobě žalobce namítl, že ve věci nebyl správně zjištěn skutkový stav, neuspěl při pokusech nahlížet do spisové dokumentace, která s věcí souvisí. Rozhodný protokol ze dne 5. 1. 2004 byl sepsán v jeho nepřítomnosti a tento zápis nepodepsal. V doplnění žaloby ze dne 21. 1. 2005 žalobce na tomto tvrzení setrval. Dodatečně ustanovená zástupkyně žalobu upřesnila dne 18. 4. 2005 s tím, že závažné nedostatky spočívají jednak ve výši částky, kterou má žalobce vrátit, a částkami citovanými ve výroku společně se specifikací pravomocných rozhodnutí, kterými byly dávky přiznány, neboť podle názoru žalobce by byl povinen vrátit větší částky, než kolik mu na dávkách bylo poskytnuto. Nedostatečně zjištěný skutkový stav spatřuje v tom, že nebyl proveden žádný důkaz o tom, že by peníze v inkriminovaném období od března 2002, představující údajný nájem, od A. K. obdržel a že by s dětmi u něho bydlela. Zdržovala se u něj pouze nahodile a k pobytu u něj hlášena nebyla. Zástupci správního orgánu I. stupně vykonali u něj dvakrát kontrolu, žalobce byl v domě přítomen sám. Přes slib, že u něj bude provedena další kontrola a teprve potom ve věci rozhodnuto, se tak nestalo. Protokol ze dne 5. 1. 2004 je žalobcem podepsán pouze na první straně, druhá strana protokolu není kryta jeho podpisem.

Krajský soud při jednání provedl důkaz zejména dohodou o podnájmu ze dne 20. 3. 2002 včetně potvrzení o zaplacení nájmu za 3 měsíce tohoto roku ve výši 4500 Kč. Správní orgány se dále opřely o potvrzení Městského úřadu Slavkov u Brna ze dne 7. 5. 2004, z něhož vyplývá, že A. K. pobírala opakované dávky sociální péče od 1. 3. 2002 do 1. 8. 2003. Na náklady domácnosti jí byla počítána částka 1 500 Kč na základě dohody o podnájmu mezi ní a žalobcem o užívání tří pokojů a sociálního zařízení včetně příslušenství v rodinném domě žalobce, a to na dobu neurčitou. Po dobu poskytování dávky se A. K. na adrese svého trvalého bydliště nezdržovala a žila s dětmi na domě žalobce. Pokud jde o protokol ze dne 5. 1. 2004, žalobce nakonec připustil, že jej podepsal, pouze však na první straně; text protokolu je však na druhé straně a sepisu této části protokolu přítomen nebyl. Ze správního spisu nevyplývá, že by žalobce správnímu orgánu I. stupně v souladu s ust. § 107 zákona č. 100/1988 Sb., ohlásil, že pobírá na nájemném částku 1500 Kč, což mělo vliv na výši dávky sociální péče.

Krajský soud, s odkazem na ust. § 71 odst. 2 věta druhá a třetí s. ř. s., v přezkumném řízení vycházel ze žalobních bodů uvedených v žalobě a upřesněných na výzvu soudu dne 10. 1. 2004. Proto se nezabýval námitkami týkajícími se výše stanoveného přeplatku.

Krajský soud dovodil, že žalobce tvrdil, že v napadeném rozhodnutí nebyl správně zjištěn skutečný stav věci. Napadeným rozhodnutím správních orgánů obou stupňů je žalobci kladeno za vinu, že jako poživatel dávky sociální péče nesplnil povinnost danou ust. § 107 zákona č. 100/1988 Sb., neboť dne 20. 3. 2002 uzavřel dohodu o podnájmu na dobu neurčitou s A. K., která žila v rodinném domku žalobce v podnájmu, za který byla dohodnuta úhrada ve výši 1500 Kč měsíčně. Správní orgány se opřely o tuto dohodu a o potvrzení Městského úřadu Slavkov ze dne 7. 5. 2004 o tom, že A. K. se v místě trvalého bydliště nezdržovala a žila v dětmi domě žalobce a vzhledem k tomu, že pobírala opakované dávky sociální péče, na náklady domácnosti jí byla počítána částka 1500 Kč měsíčně na základě dohody o podnájmu.

Krajský soud dovodil, že naproti tomu žalobce žalobními body napadá rozhodnutí správního orgánu pouze všeobecně, když tvrdí, že nebyl zjištěn skutečný stav věci a správní orgány vycházely z nepravdivých údajů. Žalobce však v žalobě neuvedl žádný důkaz, v čem je rozpor se zjištěným skutečným stavem věci, uváděným v napadených rozhodnutích. Žalobce měl možnost ve správním řízení prokázat nepravdivost těchto skutečností tím, že by doložil zrušení výše uvedené dohody o podnájmu, event. prohlášením A. K., že u něj trvale nebydlela, a také potvrzením Městského úřadu Slavkov u Brna v případě, že by A. K. při pobírání opakovaných dávek sociální péče uvedla nové skutečnosti, že částka 1500 Kč není již nákladem na domácnost. Ze správního spisu tyto skutečnosti nevyplývají. Krajský soud nezjistil porušení postupu správního orgánu ve správním řízení. Proto uzavřel, že žalobce skutečně nesplnil svoji oznamovací povinnost uvedenou v ust. § 106 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. a tudíž mu vzniká i povinnost vrátit přeplatek dávky sociální péče tak, jak ji správní orgán vyčíslil. Proto žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaného se uvádí, že úhrada za užívání domku žalobce činí 1500 Kč měsíčně, a to na základě dohody o podnájmu, kterou předložila paní K. Městskému úřadu ve Slavkově, který jí v době jejího nároku na dávku sociální péče, tj. od 1. 3. 2002 do 1. 8. 2003 tuto částku zohledňoval v nákladech na domácnost její rodiny, protože rovněž uváděla, že se žalobcem ve společné domácnosti nežije, v trvalém bydlišti se nezdržuje a žije s dětmi v Křižanovicích na základě smlouvy o podnájmu. Šetřením správního orgánu bylo zjištěno, že paní K. s dětmi dosud bydlí v rodinném domku žalobce a k žádné změně jejího bydliště nedošlo.

Žalovaný uvedl, že skutečné odůvodněné náklady na domácnost byly správním orgánem I. stupně po celou dobu v plné výši zohledňovány pouze žalobci, ačkoliv ve skutečnosti se jednalo o skutečné odůvodněné náklady na domácnost 4 osob žijících v rodinném domku. Pro osobu žalobce lze zohlednit pouze ¼ celkových prokázaných nákladů.

Žalobce v kasační stížnosti uvedl, že opakovaně zdůrazňoval, že A. K. mu žádný nájem neuhradila a ani u něj s dětmi trvale nepobývala; ani správní orgán, ani krajský soud se však tímto tvrzením nezabývaly. Závěry jak správního orgánu, tak krajského soudu jsou proto chybné a žalobce tato rozhodnutí poškozují. Správnímu orgánu I. stupně zaslal i dohodu o ukončení podnájmu, při soudním jednání se dozvěděl, že ve spisech není. Zpochybňuje i protokol z 5. 1. 2004, a to především proto, že v něm bylo uvedeno, že v jeho domě bude do konce ledna provedena kontrola a poté rozhodnuto. Žádná kontrola však provedena nebyla.

V rozhodnutí správního orgánu I. stupně, které žalovaný potvrdil, ve výroku neodpovídají jednotlivé částky souhrnné částce, která je vyčíslena jako přeplatek; proto je toto rozhodnutí nezákonné.

Na řízení o přeplatku dávky sociální péče se vztahují obecné předpisy o správním řízení, tedy správní řád. Řízení před správními orgány tak musí splňovat požadavky kladené správním řádem včetně základní povinnosti správního orgánu rozhodovat na základě úplně a přesně zjištěného stavu věci. Žádným důkazem nebylo prokázáno, že A. K. u žalobce byla v pronájmu od března 2002 do prosince 2003, že žalobce od ní přijímal za toto období nájemné a že se žalobcem spolu s dětmi bydlela. Důkazy, které si správní orgán opatřil, nebyly úplné. Správní orgán tak porušil ust. § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 5 a § 46 správního řádu.

Žalobce navrhl, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že skutečnost, že se A. K. s rodinou zdržuje v domě žalobce, byla prokázána na základě potvrzení Městského úřadu Slavkov u Brna, podle kterého byla A.K. poskytována dávka sociální péče v době od 1. 3. 2002 do 1. 8. 2003. Při uplatnění nároku na dávku sociální péče A. K. předložila tomuto orgánu nájemní smlouvu uzavřenou se žalobcem dne 20. 3. 2002 se sjednaným nájemným ve výši 1500 Kč měsíčně a tato částka byla pro účely stanovení výše dávky sociální péče zohledněna jako náklady na domácnost. V tomto potvrzení bylo rovněž sděleno, že A. K. se zdržovala v Křižanovicích i se svými dětmi po celou dobu vyplácení dávky sociální péče. Přítomnost A. K. v domě žalobce potvrdil i Obecní úřad Křižanovice. Další pobyt A. K. v domě žalobce byl potvrzen na žádosti o dávku sociální péče ze dne 22. 3. 2004, kde Obecní úřad Křižanovice ve vyjádření souhlasil s vyplácením dávky a uvedl, že žalobce žije s družkou A. K. a se dvěma dětmi v domě žalobce déle než půl roku.

Pokud není v nájemní smlouvě sjednána bezhotovostní úhrada, nelze dokázat přijetí platby za nájem, nutno však vycházet z platné nájemní smlouvy a na jejím základě byl žalobcův příjem z nájmu započten ve výši 1500 Kč měsíčně.

Žalovaný provedl propočet výše přeplatku stanovené v rozhodnutí správního orgánu prvního stupně a shledal jej správným.

Žalovaný postupoval v řízení o odvolání žalobce v souladu s ustanoveními správního řádu, zákona č. 100/1988 Sb. a zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti.

Žalobce neuvedením skutečností rozhodných pro přiznání, výplatu a výši dávky sociální péče nesplnil oznamovací povinnost stanovenou příjemci dávky sociální péče v § 106 zákona č. 100/1988 Sb. a rozhodnutím správního orgánu prvního stupně mu byla v souladu s ust. § 107 tohoto zákona stanovena povinnost vrátit přeplatek dávky sociální péče ve výši 84 691 Kč, protože dávka formou měsíčně se opakujícího příspěvku byla žalobci vyplácena neoprávněně a v nesprávné výši. Na povinnost příjemce dávky sociální péče ohlašovat písemně do 8 dnů změny v rozhodných skutečnostech byl žalobce opakovaně upozorňován.

Nejvyšší správní soud, vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.), posoudil kasační stížnost takto:

Kasační stížnost je důvodná, pokud je v ní tvrzeno, že žalovaný nezjistil skutečný stav věci, jak mu ukládá § 32 odst. 1 správního řádu. Podle tohoto ustanovení správní orgán je povinen zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si opatřit podklady potřebné pro rozhodnutí. Přitom není vázán jen návrhy účastníků.

Jestliže žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že ve skutečnosti se jednalo o skutečné odůvodněné náklady na domácnost 4 osob žijících v rodinném domku, pak by z tohoto tvrzení mělo vyplývat, že žalobce žil s A. K. ve společné domácnosti tak, jak to má na mysli § 4 odst. 1 zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu. Žalobce a paní K. by tak spolu museli trvale žít a společně uhrazovat náklady na své potřeby. Jestliže by byly splněny tyto předpoklady, pak žalobce, A. K. a její dvě nezaopatřené děti by byly společně posuzovanými osobami ve smyslu shora uvedeného ustanovení a podle § 4 odst. 2 zákona č. 482/1991 Sb. Pouze při splnění tohoto předpokladu by bylo možno hovořit o „skutečných odůvodněných nákladech na domácnost 4 osob“.

Žalovaný na jedné straně v odůvodnění napadeného rozhodnutí cituje tvrzení paní K., že se žalobcem ve společné domácnosti nežije; žije totiž i s dětmi v domku žalobce na základě smlouvy o podnájmu. Na druhé straně žalovaný činí ve svém rozhodnutí závěr, že něhož by mělo vyplynout, že žalobce a paní K. spolu v domácnosti žijí.

Žalovaný tedy nezjistil skutečný stav věci ohledně toho, zda žalobce a paní K. žili v domku žalobce na základě úplatné podnájemní smlouvy (jinak řečeno, jako cizí lidé), nebo zda v tomto domku žili spolu v domácnosti ve smyslu § 115 občanského zákoníku. Teprve po zjištění skutečného stavu věci v této otázce budou moci správní orgány vyvodit tomu odpovídající právní závěry o tvrzené povinnosti žalobce vrátit přeplatek na dávce. Není totiž možno žalobci započítat částku 1500 Kč měsíčně, kterou měl získávat od A. K. za podnájem bytu, a současně tvrdit, že „ve skutečnosti se jednalo o skutečné odůvodněné náklady na domácnost 4 osob žijících v rodinném domku...takže pro žalobce lze zohlednit pouze ¼ celkových prokázaných nákladů.“ Jestliže by bylo prokázáno, že žalobce a A. K. žijí v domácnosti ve smyslu § 115 občanského zákoníku (tedy spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby), pak placení částky 1500 Kč měsíčně by nemělo ve věci žádný vliv.

Krajský soud tím, že žalobu žalobce zamítl a nezabýval se otázkou zjištění skutečného stavu věci, jak je shora nastíněna, zatížil řízení před soudem jinou vadou, která

mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto na základě důvodné kasační stížnosti rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V něm krajský soud zruší rozhodnutí žalovaného a zaváže ho k tomu, aby zjistil skutečný stav věci ke shora uvedené otázce a z něj vyvodil odpovídající právní závěry.

Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Krajský soud ustanovil žalobci pro řízení o kasační stížnosti zástupcem advokátku Mgr. Magdu Havlovou, jejíž odměnu platí stát. Byla jí přiznána odměna za dva úkony právní služby po 250 Kč a náhrada hotových výdajů v částce celkem 150 Kč, celkem tedy 650 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 2 měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. června 2008

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu